

HVIDT LANDS BYRDE

Af Iman Hassani · Illustration Clara Selina Bach

H

vad gør man egentlig, når man som ny forfatter har udgivet en bog, og statsministeren langer ud efter én på de sociale medier? Det er der ikke mange, som kan svare på, fordi det er en usædvanlig situation, som

de færreste har været i. Da min bog, *Danmarks kulturmøder med Mellemøsten - fra vikingetiden til krigen mod terror*, blev udgivet, vakte den mere opmærksomhed end nogen anden lærebog skrevet til gymnasieskolen. Den endte på forsiden af aviser, i lederen og i nyhedsindslag. Den blev endda diskuteret i Deadline og Folketinget. Og de mange anmeldelser understregede, at bogen var subjektiv. Min etnicitet og religiøse baggrund, som muslim, blev et gennemgående tema, mine faglige evner blev betvivlet, og mine professionelle hensigter blev mistænkeliggjort.

Få dage efter bogen kom på markedet i august 2022, blev den første anmeldelse trykt i Berlingske, skrevet af Bent Blüdnikow. Han udtrykte, at bogen var »dybt problematisk« og »et ensidigt billede af kulturmødet på muslimske præmisser«. Hans anmeldelse endte med at være blueprintet til de øvrige dårlige anmeldelser, der mente, at bogen er »ensidig«, »subjektiv«, »tendentøs«, »manipulerende«, »problematisk«, »nonsens og misinformation«, »fejlagtig« m.m.

I Historie-online.dk blev bogen anmeldt af en førtidspensioneret merkonom, som problematiserede, at »bogen er set lidt meget med arabiske øjne«. Kritikken peger på min manglende egenskab til at distancere mig fra min kulturbaggrund og agere faglig i min historiefremstilling. Jeg vover at betvivle, at en historiker med majoritetsbaggrund (læs: hvid) ville få samme kritik, hvis nogen skulle være uenig i en bog, han eller hun har skrevet. Faktisk har der siden oplysningstiden, og i forlængelse af kolonialiseringen, været skabt et narrativ om den civiliserede, moderne, rationelle og ikke mindst fagligt kyndige europæer. Denne idé om europæeren er blevet sat i mod-

Da Iman Hassani udgav en lærebog til gymnasieskolen, blev den afskrevet som »et ensidigt billede af kulturmødet på muslimske præmisser«. Selv statsministeren kritiserede bogen over for sine hundredtusindvis af følgere. Endda uden at have læst den. Her beretter Hassani om oplevelsen af at blive hvirvlet ind i magtelitens populistiske gentagelse af et narrativ, hvor dem, der taler majoritetens selvforståelse imod, skal diskvalificeres med alle midler

sætning til idéen om ikke-europæiske folkeslag, der blev kategoriseret som værende primitive, drevet af følelser, traditioner og kultur, og dermed som nogle, der ikke er i stand til at være videnskabelige. Denne gængse forestilling var med til at skabe et ubalanceret magtforhold blandt mennesker på tværs af race og kultur, hvor nogle, i modsætning til andre, blev vurderet som i stand til at formidle viden. Men den var også med til at bane vejen for en eurocentrisk viden, der blev betragtet som fagligt neutral. En viden, der udelukkende tager udgangspunkt i det hvide blik og hvordan europæeren ønsker at fremstille sig selv og de andre.

Hvad sker der egentlig, når den eurocentriske historie bliver udfordret, når udgangspunktet er den postkoloniale teori, og når forfatteren er muslim og har arabisk baggrund? Ifølge en anmelder var bogen »islamapologetisk og ude af stand til at se bort fra egne personlige overbevisninger.« Anmelderen kritiserer bl.a., at »lærebogen gennemgår endda definitionerne af de forskellige islamiske klæder, men uden at berøre klædernes reelle, kvindeundertrykkende formål«. Ud fra mine bedste pædagogiske overbevisninger mente jeg, at elever vil have nemmere ved at forstå det faglige indhold, der omhandler »burkaloven», hvis de forskellige muslimske hovedbeklædninger, hijab, nijab, burka, og khimar, blev formidlet ud fra en illustration i stedet for tekst. Formålene med de muslimske hovedbeklædninger berører jeg slet ikke, fordi det

bunder i, hvem du spørger. For nogle vil de muslimske hovedbeklædninger være undertrykkende, mens det for andre vil være befriende. Der er altså ikke et bestemt entydigt svar. At anmelderen ønsker et bestemt narrativ, er uden for min bogs formål.

Pointen er, at mit arbejde blev sat ind i en ramme, der fuldstændig negligerede mine faglige, pædagogiske og didaktiske evner og refleksioner. Kritikkerne nævnte de magiske ord »arabiske» og »islamapologetisk», og pludselig faldt bogen i kategorien som usagligt materiale.

Hvad sker der egentlig, når den eurocentriske historie bliver udfordret, når udgangspunktet er den postkoloniale teori, og når forfatteren er muslim og har arabisk baggrund?

Den mest ihærdige kritiker var anmelderen og forskeren, Thomas Hoffmann, der både skrev en anmeldelse,

en kronik og deltog i Deadline, hvor han kommenterede på bogen, min etnicitet og mit arbejde (i Weekendavisen indleder han oven i købet med at nævne mit arbejde på universitetet – et tydeligt forsøg på at ødelægge min karriere). Meget af hans kritik bygger på postulater, og i stedet for at være faglig, så bliver han personlig, og inddrager helt tilfældigt min søster. I Deadline omtaler Hoffmann mig som »bindestregsdansker«, og begynder pludselig at diskutere »god integration«. Hans kritik bliver til et spørgsmål om integration, og han får bogen til at fremstå som et brud på national loyalitet. Hermed bliver jeg ikke anset som historiker, gymnasielærer eller forfatter. Jeg bliver reduceret til den kategori, som samfundet har tildelt mig. Jeg er min etnicitet, og jeg fremstilles som den Anden, der ikke kan undslippe den hvide mands observationsbriller. Jeg bliver et udtryk for forfejlet integration, der egentlig burde vise taknemmelighed, som barn af indvandrere. En holdning, der næsten er taget ud af Rudyard Kiplings digt *Den hvide mands byrde*.

Intet bliver undtaget fra kritikkers røst om, hvordan min bog vil forsøge at fordreje ungdommen. Også forsiden bliver anklaget for at have en underliggende skjult agenda. Som Hoffman sagde: »Den største og mest djævelske djævel i detaljen for dette stykke undervisningsmateriale: Alt dét, der ikke bliver sagt, eller som nedtones i en grad, så det minder om selvcensur eller ligefrem misinformation (...). Med små latinske bogstaver lige nedenunder har samme kalligraf skrevet »Hold ud« og »Outrage«. (...) Er det et subtilt budskab til de ikke så få unge på ungdomsuddannelserne, som faktisk kan afkode arabisk? Er det et budskab til flertallet, som ikke forstår arabisk: "I forstår end ikke vores sprog?"«

Jeg får lyst til at sige: »Hoffmann, hold igen med hysteriet«. Hvis jeg må afmystificere konspirationen om forsiden, så sendte jeg forlaget ti billeder, hvorefter forlaget skulle udvælge ét billede, som endte med at være billedet på forsiden. Jeg blev faktisk ret glad for den beslutning, forlaget traf, da det var et billede jeg selv havde taget nogle

Hov! Vent!
STOP!
Den kan ikke
ligge der!

år forinden. Men mest af alt blev jeg glad for valget af netop det billede, da det var det mindst stereotype.

Udelukkende på grund af min muslimske og arabiske baggrund mente både Hoffmann og andre kritikere, at jeg havde en underliggende agenda, fordi jeg ikke eksplicit omtaler Omar el-Hussein som terrorist, men påpeger, at der har været debat, om han var terrorist eller forstyrret ung mand. Debatten var der, og den debat ønskede jeg, at elever skulle diskutere ved brug af kilder, så de kunne øve den kildekritiske metode, som man gør i historieundervisning. Historie er en konstruktion af narrativer, ikke sandheder. Det er et fag, hvor forskellige narrativer, begreber og begivenheder diskuteres, så vores elever kan blive selvstændige kritisk tænkende borgere i et frit samfund. Men for kritikkerne blev det dog til en historie om, at jeg forsøgte at underspille terror. Dette i sammenhæng med, at jeg i bogen beskriver, hvordan krigen mod terror har været med til at stigmatisere muslimer i vores samfund. I bogen refereres der løbende til en række danske forskere, der netop har belyst denne problematik, og hvordan den politiske kurs spiller en betydelig rolle i denne stigmatisering. Forskellen er bare, at jeg som muslim med arabisk baggrund ikke må vove at være kritisk, for som George Bush Jr. sagde: »Enten er I med os, eller også er I med terroristerne«. Netop på grund af min baggrund blev jeg klandret for ikke at være med »os«. Selvom jeg i samme kapitel også berører de mekanismer, der kan lede til radikalisering, der fører til terror.

Når kritikken af bogen bliver så personlig, er formålet ikke kun at angribe forfatterens arbejde, men også at mistænkeliggøre vedkommende – og det er nemt at få medhold i at mistænkeliggøre minoritetsborgere i Danmark. Formår kritikkerne at tilbagekalde bogen, har de vundet; bliver bogens indhold betvivlet, har de vundet; bliver forfatterens hensigter mistænkeliggjort, så har de også vundet. Jeg blev trængt op i en krog, og den eneste mulighed jeg fik, var at bevise min uskyld – »forsvar dig selv. Sig at han er terrorist eller vi brænder

dig på bålet!« Min faglige troværdighed var under angreb, og på grund af min baggrund blev mit arbejde til et spørgsmål om sikkerhedspolitik, udlændingepolitik og værdipolitik. I alt den tid gik jeg ellers rundt og troede, at jeg bare var en gymnasielærer fra Ishøj, men pludselig blev jeg gjort til *enemy of the state*. Små fejl blev fordrejet og mistænkeliggjort, forside blev blæst ud af proportioner, og min faglighed blev sat ud af spil.

For hvad gør man egentlig, når Danmarks mest magtfulde person, selveste statsministeren, angriber én på SoMe? Min første tanke var: Hvad sker der nu - kommer jeg i fængsel? Bliver jeg udvist? Kommer myndighederne til at sende mig en besked i min e-boks, hvorpå der står »ups, der er sket en fejl - du er ikke længere dansk statsborger?« Som brun person, som dansk muslim, er følelsen af at være andenrangsborger ikke fjern. De seneste årtier har vi alle været vidne til, hvordan lovgivningen manipuleres og manifesteres i en form for demokratisk diskrimination. Selvom jeg er akademiker og ressourcestærk, sidder jeg alligevel på anklagebænken for at have lavet et fagligt stykke arbejde, som jeg ellers kun troede vil bidrage positivt til historiefaget, fordi Danmarks kultur møder med Mellemøsten ud fra et postkolonialt perspektiv ikke er særlig berørt på ungdomsuddannelserne. Tænk på de personer med minoritetsbaggrund, der også bliver mistænkeliggjort, men som hverken er uddannede, ressourcestærke eller har et stærkt netværk at trække på. De anklagede, der er for unge, for syge og for skadede til forstå den mærkværdige situation, de befinder sig i, på grund af manglende modenhed, faglighed eller socialt og psykisk overskud. De, som ingen jordisk chance har for at forsvare sig, når de bliver fejlagtigt forurettet.

Kritikken racialiserede mig. På grund af min arabiske baggrund og muslimske tro blev jeg forbundet med alle de negative associationer og stereotyper, der flourer om mennesker med min baggrund. Jeg fik frataget min faglighed og professionalisme, og jeg blev skrevet ind i en politisk kulturkamp af de magtfulde.

I Danmark har vi pressefrihed, ytringsfrihed og trykkefrihed, men vi har også racisme og diskrimination, som elegant hænger sammen med frihedsrettighederne og magtstrukturerne i vores moderne samfund. Hele kritikken og dens racialisering af mit arbejde har selvfølgelig en konsekvens. For hvilken lærer vil nogensinde turde bruge en bog i undervisningen, som statsministeren har angrebet (skønt statsministeren ikke har læst den)? Når selveste statsministeren reagerer på en lærebog, hvor forfatterens minoritetsbaggrund bliver omdrejningspunktet for kritikken, så er den ikke længere en historiebog, men en politisk sag. Statsministerens kritik sendte et klart signal om, at ikke alle må være med til at fortælle den nationale historie. Med ét klik gjorde statsministeren alle andre narrativer ugyldige og formåede at få alle (særligt minoriteter), der ønsker at udfordre en bestemt historiefremstilling i samfundet, til at tie. Er det ikke en demokratisk falliterklæring?

Hvad er formålet med at bruge udtryk som »muslimske præmisser«, »arabiske øjne«, »bindestregsdanser«, »islamapologetisk«? Er det at pointere, at hvis minoritetsdanskere bare bliver integreret nok, danske nok, hvide nok, så vil de være i stand til at gengive »vores historie«, »den sande historie«, hvilket egentlig blot er et udtryk for et hvidt eurocentrisk narrativ, der giver majoriteten magten til at fremstille den og bevare den, også gennem minoritetsdanskere? Den slags minoritetsforfattere, der senere bliver vindere af bogpriser og integrationspriser, og kåret som konger og dronninger over det danske rige, for at bevise, at vi kan leve i sameksistens. Således kan man pleje et diversitetsimage, men glemmer, at narrativet forbliver eurocentrisk, og gentager historien, normen og kulturen, der bevarer det ubalancerede magtforhold: Vi er de civiliserede, og de Andre er de primitive. Vi handler ud fra rationalitet, og de Andre handler ud fra følelser. Vores værdier bygger på frihed, og Deres værdier bygger på undertrykkelse. Vi er de gode, og de Andre er de onde.

Debatten og kritikken af min bog var et spørgsmål om magten over historien. Derfor blev der kæmpet en brav kamp

om at udstille mig og min bog som usaglig og et angreb på vores værdier. For hvis man tyede til diskursen om kulturkamp, så ville offentligheden vide, hvilken side de skulle være på, fordi de fremmede er farlige, og en magtudøvelse og dem kan vi ikke stole på (en fælde, som rektoren for Københavns Professionshøjskole, Stefan Hermann, desværre faldt i i Deadline).

Ligesom mange andre bøger indeholder min bog også fejl og mangler. Det ville dog have været mere hensigtsmæssigt for den faglige og intellektuelle samtale, hvis kritikkerne kunne fokusere på det faglige indhold i stedet for at fokusere på min identitet. Jeg ved godt, at min bog udfordrer et bestemt eurocentrisk historisk narrativ og nedbryder den nationalromantiske forestilling om mødet med andre kulturer. Jeg er bevidst om, at min historiefremstilling om synet på de Andre kan forbindes til måden, hvorpå vi italesætter og fremstiller de Andre i vores samfund i dag – det kaldes historiebevidsthed. Lad os hellere have en samtale om dét (og gerne på skolerne).

Til trods for mediestormen kan jeg kun vurdere det som en succesfuld milepæl i mit liv, når de nationalkonservative og den magtfulde elite føler sig truffet på deres historieforståelse, mine ordblindeelever finder indholdet forståeligt, og minoritetsdanskere føler, at deres narrativer bliver repræsenteret i min bog. Og mens mediestormen rasede, så erindrings jeg et af mine stolteste øjeblikke den dag, jeg hilste på skolens somaliske rengøringsdame. Hun sagde til mig med en smuk somalisk accent, der bar på en hel historie: »Du har skrevet en bog? Du har skrevet en god bog. Min datter læser den. Allah hjælper.« Med de magiske ord forsvandt stormen. Allah hjælper.

Iman Hassani er cand.mag. i engelsk og historie og arbejder som lektor på Falkonergården Gymnasium.

Hendes bog *Danmarks kultur møder med Mellemøsten - fra vikingetiden til krigen mod terror* er udkommet på forlaget Frydenlund.